

BIBLIA SACRA CVM GLOSSIS. INTERLINEARI. ET ORDINARIA.

Nicolai Lyranii Postilla, ac Moralitatibus, Burgensis Additionibus,
& Thoringi Repliis;

In quibus, quantum laboris ac diligentiae praeter omnes ad hanc diem impressas in Vetus ac Novum Testamentum Glossarum editiones, tam in Annotationibus, Scripturæ allegationibus, Canonumq; Concordantijs, quam in Sanctorum Patrum & aliorum sententijs atque authentibus citandis in marginibus præstatum sit, ad omnium studiosorum commoditatem, quilibet ex nostra Præfatiuncula, quam quidem tanquam necessariam istius operis Clavicem sequens statim indicabit pagina, facile intelliget.

TOMVS PRIMVS.

Continet Pentateuchum, nempe Genesim, Exodum, Leviticum, Numerum, & Deuteronomijum.

Oriente illa dicitur
Orientem illa dicitur
Salomonis orientem
Chistene

VENETIIS. MDLXXXVIII.
Cum licentia Superiorum.

Ad Christianum Lectorem.

LOSSAM Ordinariam in BIBLIA Sacra a uiris doctissimis contextam, iam anni
mis hominum penè elapsam, ac multis annis ob sumptum ac laborū ma-
gnitudinem à Typographis omisam, in lucem reuocare studuimus, sed no-
ua quadam illi prius forma & facie inducta, mendis omnibus repurgata, ac
tali jam restituta nitor, ut nihil amplius in ea uel excultius, uel absolutius
desiderari possit. Cum enim ante hac sanctorum patrum & aliorum, qui sparsim ci-
tantur in opere, authoritates atque sententiae prorsus indistincte absque uilla locorum, ex
quibus illæ deceptæ fuerant, mentione recitarentur, nos tomos, libros, capita, & id ge-
nus alia, quæ non paruo studiosorum commodo conducere arbitratu sumus, non sine ma-
ximiis laboribus in marginibus ubi ostendi, quam poruimus plenissime, fidissimeque cu-
rauimus. Quæ ex Hebræis, aut Græcis codicibus aliquando corrupte citabantur, pro-
prijs characteribus sunt à nobis nunc restituta. Vbi item à translatione nostra diffidet.
Hæbraica veritas in veteri testamento, aut Graeca in nouo, id nos in margine hoc signo
† crucis diligenter annotauimus. Et ne quipiam in hac editione desideraretur, varias la-
tinorum codicium lectiones eadem notula adiceimus. Præterea – obelisco confodimus,
quod in Hebraicis uoluminibus non legitur. * Asterisco autem usi sumus, quoties He-
braea plus habet quam nostra translatio. Nihil superest (optime lector) nisi unum repræ-
monere, ut ubique de canoniciis, vel non canoniciis libris seu apochryphis scripturis
tam in prima operis Praefatione, vel in Prologis seu Epistolis B. Hieronymi super Thobæ,
Iudith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Baruch, & Machabæorum libris, quam in corunderis
Prologorum, seu Epistolarum expositionibus, vel alibi mentionem fieri adiuueneris, à
decisione Sac. Conc. Trid. Ses. 4. Decreto de Cano. scrip. §. Sacrorum vero librorum, non
discedas. Habet igitur breuibus hac in editione obseruanda, habes in edendo hoc opere
sumptus nostros, labores haud exiguos, curam atque industriam maximam: tu si pijs, at-
que grati hominis partes souere niteris, placida fronte suscipito, quicquid longa tibi no-
stra tandem protulit diligentia. Vale.

D E C A N O N I C I S,
ET N O N C A N O N I C I S
L I B R I S.

eripha copulantur, vnde lepe
cora de cenis ridiculi viceantur, & permittantur, scandalizan-
tibus, cu[m] audiunt aliqu[em] non parcum ceteris omnibus vene-
ratione prosequi aliquid, quod in Biblia legatur ad circa luc
distingimus, & distincte numeratimis primo libros cano-
nicos, & postea non canonicos, inter quos tantum distat,
quantum inter certum, & dubium. Na[m] canonici sunt con-
fetti spiritu sancto dictante. Non canonici autem, sive apo-
cryphi, neferint quo tempore, quibusve autoribus sunt edi-
ti, quia tamen validè boni, & utiles sunt, nihilq[ue] in eis, quod cano-
nica obuiet, inuenitur, ideo eccl[esi]ia eis legit & permettit,
vt ad devotionem & ad morum informationem a fidelibus
legantur. Ieronimus tamen autoritas ad probandum ea, quae
veniunt in dubium, aut in contentionem, & ad confirman-
dam ecclesiasticam dogmatum auctoritatem, non reputa-
tur idonea, v[er]a est B[ea]tus Hieronymus in prologis super Iudith,
& super libris Salomonis. At libri canonici tantu[m] sunt au-
toritatis, vt quicquid ibi contineatur, verum tenet firmiter,
& indiscutibiliter per conspicuens illud, q[uod] nō ex hoc concul-
ditur manifeste. Nam sicut in philosophia veritas cognosci-
tur per reductionem ad prima principia per se nota, ita &
in scripturis a laudis doctrinibus traditis veritas cognosci-
tur, quantum ad ea, que sunt fide tenenda, per reductionem
ad scripturas canonicas, que sunt habita diuina revelatio-
ne, cui nullo modo potest falsum substat. Vnde de his dicit
Augustinus ad Hieronymum, Ego fuisse scriptoribus, qui
canonici appellantur, didici hunc timorem, bonumque
desire, vt nullum eorum scribendo errasse, firmissime te-
nere: ac si aliquid a eis offendere, quod videatur contrarium
veritati, nihil aliud existimat, quam me nos in eis codi-
cem, vel noui esse alesquitum interpretem, quod distat eis,
vel me minime incertum non ambigam. Alios autem ita
lego, vt quālibet fideitate, doctrināve polleant, nō ideo
verum putem, quia ipsi ita tenentur, sed quia insidi per illos
autores canonicos, vel probabiles rationes, quod a vero nō
abhorreat persiladere posuerunt. Sunt igit[ur] libri canonica
veteris testamenti viginti duo, ad numerum viginti duorum
literarum Hebreorum, vt scriberet Origenem super primaria
Psalmonum refutat. libri. Ecclesiasticus habito, & copio-
sus distinguitur, dicit B[ea]tus Hieronymus in prologo galateo
super lib. regi, q[uod] omnes in tres partes ab Hebreis dividun-
tur. In legem, q[uod] unius libros Moyū. In prophetas octo, &
hagiographa novem, vt statim claram patet. Quamuis
bonum illorum Ruth separant a libro Iudicum, & lamenta-
tiones Hieremias a Hieremias, & inter hagiographa com-
petunt, vt sint viginti quatuor libri ad numerum viginti
quatuor seniorem, quos Apocalypsis inducit ad portantes
agnum. H[ic] sunt libri, qui sunt in canone, vt latius scribit
B[ea]tus Hieronymus in prologo galateo, qui est super libros Re-
gum. Et primo quinque ab aliis Moyili, qui appellantur les, quoniam
primus est Genetis, secundus Exodus, tertius Leuiticus,
quartus Numeri, quintus Deuteronomii. Secundum se-
quuntur duo libri prophetarum, quorum primus est Ioseph,
secundus liber Iudicum cum Ruth, tertius Samuel, id est, pri-
mus & secundus Regum, quartus Malachim, id est, tertius
& quartus Regum, quintus Iesaias, sextus Ieremias cum
lamentationibus, septimus Ezechiel, octauus liber daode-
cum prophetarum, quorum primus est Osee, secundus Iob,
tertius Amos, quartus Abdias, quintus Iona, sextus Mi-
chæas, septimus Naum, octauus Abacuk, nonus Sopha-
nias, decimus Aggeus, undecimus Zacharias, uno-decimus
Malachias. Tertio sequitur hagiographa novem, quorum
primus est Job, secundus Piatrum, tertius Salomonis pro-
verbiorum, quartus eiusdem Ecclesiastes, quintus esau[us] Canti-
cum carnicorum, sextus Danielis, septimus Paralipomenon,

qui apud Hebreos est unus liber, non duo, oēdatus Eldas est
Necem (ed. n. totus unus liber) nonus Hester. Quicquid C
autem extra hos est (de veteri testo loquitur, ut dicit Hiero-
nymus, inter apocrypha est ponendum). Ibi sunt libri, qui
non sunt in canonice quos tui ecclesia, et bonos, & utiles li-
bros admittit, non ut canonicos, inter quos sunt aliqui ma-
ioris autoritatis, alii qui minores. Nam Thobias, Iudith & Ma-
chabaeorum libri. Sapientia quoque liber, atque Ecclesiasticus
valde ab omnibus probatur, ita ut Aug. lib. 2 de doctrina Chri-
stiana, tres superiores numerat inter canonicos, & de Sa-
pientia, atque Ecclesiastico dicit, numerus illorum recipi in auto-
ritatem, & inter propheticos debere numerari. Et de libris
Machabaeorum lib. 18 de ciuitate Dei loquens, & de Ester libri,
dicit, quoniam Hester non habet illorum pro canonici-
is, nisi ecclesia habet illorum pro canonicis pro quorundam marty-
rum passiones vehementer testatur, atque mirabilles. Minores autem au-
toritatis sunt Baruch, & tertius & quartus Eldag. Nam Augustinus
in loco supradicto nullum de his facit mentionem, cui tria (ut dicit)
alios apocryphos canonicos annoverunt. Rutilus quoque in
expositione Symboli & Iusti, in lib. 6. Erymali, ubi hic Hiero-
nymus divisionem referunt, horum nihil meninuerunt. Etsi
numeros eos ex ordine, quo sunt in Biblia, quoniam alio ordi-
ne sustine edidit, primo sunt tertius & quartus liber Eldag, qui
dicuntur tertius & quartus, quia ante Hieronymum Grego-
rum & Latinum librum Eldag canonico fecerant in duos libros,
sermones Necem, & in librum appellantes. Ita autem tertius
& quartus inter omnes non canonicos minores (ut dicit) sunt
autoritatis. Unde Hier. in prologo Eldag eos appellat
formam, & in paucissimas biblijs manu scriptis inveniuntur,
& in multis imprimis inserviant solum tertius. Secundus est Tho-
bias, liber valde deuotus & utilis. Tertius est Iudith, quem dicit
Hieronymus in prologo suile a Nicena synodo computa-
tum in numero tandem scripturarum. Quartus liber Sapien-
tiae, quem scriptus est Phison & Alexandrinu Iudeau doctissimi. D
feret oēs tenent. Quintus est liber Iesu filij Sirach, qui Eccle-
siasticus est. Sextus est Baruch, ut dicit Hieronymus in pro-
logo Hieremie. Septimus est Machabaeorum liber in primum
& secundum diuinum. Neque aliquis moveat, quod in Iudith & Tho-
bias prologi dicitur, apud Hebreos inter hagiographa legitur: quia manus eius error est, & apocrypha, non hagiographa,
est legendum, qui error in omnibus quos videbam ex
dictibus invenitur, & inolevit (ut puto) ex pietate & occu-
tione exhibentium, qui denotamus historias horribiliter
annumerare inter apocrypha. Nam ergo hic error multis re-
rrum annis condicis & occupauerit, ostendit magister in histona
Iudith, ubi dicit: Hic liber apud Chaldeos inter historias con-
putatur, & apud Hebreos inter apocrypha, quod dicit Hiero-
nymus in prologo, qui sic incipit: Viginti & duas literas.
Si ergo alicubam prologo super Iudith, legitur inter hagiog-
rapha, vixim scriptio est, quod in ipso titulo deprehen-
dit potest. Ex quo minor, quod dictus magister non aduerterit
enim esse errorem in prologo. Lliber, ubi ipse dicit: Hanc
historiam Hebrei possum inter apocrypha, Hieronymus
tamen in prologo suo dicit inter hagiographa. Glossa quoque
super dicto prologo Thobias dicit: potius & vetius dixerit
inter apocrypha. Vel largè accipit hagiographa, quasi fan-
torum scripta, & ita non est de numero illorum nouem,
qua proprie dicuntur hagiographa, que sunt de catalogo,
id est de numero viginti duorum libro in bibliis. Nam si Hiero-
nymus in prologo galeato, post enumerationem canoni-
cos librorum dicas. Hic prologus scripturarum, quasi ga-
leani principiū, omnibus libris, quos de Hebreo vestitus
in Latinum convenire potest, ut scire vacuus quicquid
extra hos est, inter apocrypha esse pondet. Igitur si tipi-
entia, qua uero Salomonis intertribuitur, & Iesu filii Sirach li-
ber, & Iudith, & Thobias, & Pastor, non sunt in canonice, quia
modo credendum est, illum postea in illis prologis scripti
se eius inter hagiographa, & libri ipsi contradicere. Si quis
prout libram invenire Hieronymi verba in dictis pro-
logis peperderit, animaduertit illum scripti apocrypha
non hagiographa. Dicitur in prologo Thobias: Exigitur et
librum Chaldei sermone concipi ad Latinum, sicut in tra-
hant, libri utique Thobias, que uero Hebrei de catalogo diuinum
scripturarum tecantes, his, quae apocrypha memoria, macti
patunt. In Iudith autem ut apud Hebreos liber Iudith in-
ter apocrypha legitur, cuius antiquitas ad teborum dicitur, que

POSTILLA NICOLAI DE LYRA S V P E R G E N E S I M .

Caput I.

A **N PRINCIPIO.** Tota sacra Scriptura dividitur in duas partes, in veteri, & nouo testamentum. Namque in tua sancta scriptura de Deo, tamquam de subiecto, utrum prius pars principialis est de Deo, quanto creatore & gubernatore: secunda vero de secundum vel posterior & glorificatore.

Ezech. d **Prius pars** videlicet veteris testamenti, dividitur in quatuor partes: in iudeis Legibus, Historiis, Sapientiis, & Prophecybus. Et quia recte, & praeceps & natus habebit sicut ratio in medio rotarum Ezech. Ideo eorum etiamen consimiliter dividitur: quis legi, in novo testamento corrispondet Evangelium: liber sapientiis correspondet epistola Pauli, & aliorum apostolorum: liber historiis correspondet actus apostolorum: liber Prophecybus correspondet apocalypsin: liber primam partem patrum de sanctis, non constitutivis legibus, videlicet antiquis libris: id est, confundendam, quod lex non datur nisi perficie, sed consummari papuli ad maius: id est primis de utilitate adamanto pueri sibi cultu minus Dei, quod fit in libro Genesis. Secunda divisio legis legiatur papulu ad alios: & hoc fit in Exo. & duabus libris testamentorum. Tertia positio tradidit legi repetit, & explicavit: & hoc fit in Deut. Tertia dividitur in duas, quia triplex. Triplex quidam natura humana dividitur in: Secundum ipsius proportionem. Gen. ut sic dividatur ad electricam fiduciam populi, & diffidentiam eius ab inimicis populo per successiones generantibus, & patches mire. Tercia ratione considerationis, quod tria corporalia creatura facta est propter humanos. Tria elementa sunt proprietas mixta, & in ista mixtione proprietas mixta, & imperfecte proprietas perfectae, & plena propria animalia, animalia vero propter hominem, animalia ad eum destinata, & remunimenta. Corpora triam creatilia facta sunt propter hominem, secundum quod dicitur Deuter. Ne forte scilicet eleminta caelum, uitea solis, & lucis, & omnia alia caeli, & errore decipiunt alios, & tales, qui creant dominum Deum: tunc le ministrorum cordis generationis. Tertius primus de scriptis corporalibus creaturae productione generaliter. Secundum hanc formam triplex specialiter est: Et sic: Exodus honorum &c. Cetera prius triplex sunt: Quis primo expositus opus creativum: Secundum opus utilitatum, seu fortitudinis, id est: Tertius, Deut: Fiat lux: Tertius opus creativum, juxta prophetiam, id est: Dixit autem Deus: Fiat immixtum. Opus creativum describitur ante omnes dictum. Opus dicitur: Hunc, primus trahit deus. Opus uicere ornam, alijs tribus diebus sequentibus. Et sequens dicitur: Deus a nobis creaverunt contempsit. Secundum vero sententiam Hieronymi, in epistola ad Thessalonios predicatorum, de omnibus sanctis scriptis libris, Principium Genesi est causa obiecti uerbi causum, & ante tristitia annos apud se corpora nostra legamus: & huiusmodi obiectus satis apparent ex variis & multiplicib[us] explicationibus doctorum Hebreorum, quam Lectione corona. Et quia confusa est iste intelligentia quoniam mixtae inter se uoces multitudine explicatione, illarum maxime que a singulis sententiis videtur: cui sensu latrois uoluntate sententiam graviam & domino noli datam. Ignoramus circa prius prius Genesi sunt tres explicationes salientes, ad quas alii videantur reduci. Prima est res ipsa & agmina quod illa sit dies exponit, non prius separante intermissionem temporis, sed prius dicit cognoscimus uicem in relatione ad sex genera terreni conditum. Illa autem regnum angelorum dicitur est. Una est res ipsa in genere proprio, & huiusmodi perferitur: quia omnis creatura ad Deum comparata qui est in ipso est, non habet est. Atque est regnum in virtute, & hoc uerbo maxime. Et sic exponit, Fabius, est regnum, & magis dicit proprie, in quantum angelis cognoscimus faciem productionis & regulam divisionis in genere proprio, & hoc dicuntur res ipsa. Et rerum in verbo, & huiusmodi maxime. Et ceterum modo de aliis dicitur sententias. Sed illa explicatione videtur omnis longiora & literali sensu, maxime, quia secundum aliis facilius, & doctores, Monachus tunc de quicunque, qui non fuerit capere spiritualia, sed tantum corporalia, & terrena: et ideo de productione angelorum non sicut expropria mentitione, et iterum quia populus illi primum erat ad uocacionem, si scripsit meminisse de creaturis spiritualibus, & materialibus, manifestat eas tamquam Deos: & ideo illa explicatione que longior videtur a littera dimittitur, alia enim esse explicationem videtur preponere littera: & ideo quando eis proponit, & procedunt secundum variae opiniones de natura materiali pulsare a philosopho: & ideo prius videtur eum est de hoc. Nec non si circa hoc diuinum sententiam: quia est hoc de potentia intellectus operationis, sed diuinum, qui hoc de uocantibus malorum obiectum. Ignoramus circa naturam materialis corporalium artis: sicut spin, foliis. Dicit enim Commeatus liber de substantia uero quid in corporibus creatilibus non est materia propria illarum, que est pars substantiae composita. Cuius ratio est, quia materia propria dicitur, quia est in genere substantiae, et possit in contradicitione ad esse, & ad non esse simpliciter: uolit inde potest non est in corporibus creatilibus, quia sunt incorruptibilium, et in omnibus corporibus corporibus corporibus.

C

fibunt a philosophis dicitur affirmativa, hoc est largior accipiendo impunitus substantiam accipitur prosumptio: quia est ibi substantia motus localis, & praesens ad viam. Alii autem dicunt quid in corporibus creatilibus est materia, que est pars substantiae composita: atque pars corpora creatilia efficiunt formae aliis uocantibus, quia efficiunt a materia separari. Quia igitur est qualitas que resuunt materialia, sicut qualitas formans: sed est alterius rationis quoniam materia corporis elementorum, & materialium, quia est ipsa uita materia ad formam praecepit habet, & aduersaria ab eo sicut materia sibi est suauis in possessu reflectitam, quae habet, & non alterius. Et sic est de aliis corporibus, creatilibus, propter quod corpora creatilia sunt incorruptibilia. Materia vero elementorum, & corporum in motione est in passu ad prius formam que non possunt simul est in materia. Et ideo quando est sub una forma, est in presentia ad aliam, quae est, & se habet circumscircit, etiam in corporibus creatilibus est materia: et quod est eiusdem rationis est materia genitrix & corruptibilis. Causat enim est, quia natura substantia per suum posse, etiam in commixtione, et Philosopho est ideo creaturis ipsa omni forma, materia, que est in genere substantiae, & est pars corporis, non potest inveniri nisi per ostendit. Cum igitur aliis est qui distinguunt, & per modum possessionis ualla passus est distinguit, videlicet uita circumscripta: per intellectum omni formam corporis incorruptibilium, et incorruptibilium, non remaneat ali quid unde haec materia potest distinguendi: sed remaneat uita similitudinum in corporibus creatilibus, et corruptibilibus. Item secundum Augustinum lib. confessio. Materia est proposita uita, in qua potest existiri in intermedium. Si autem in corporibus creatilibus est materia alterius rationis quam in elementis, oportet quid relata est sit nobilior, quia nobilior non potest esse, ergo magis reuolvi a nobilior, & per consequentem per se uolentem manere, & accipi rationem formae. Ueritatem hanc in ipsi se materia eiudem rationis, tamen corporis religio sum incorruptibilis, inferiora autem corruptibilis. Cuius ratio est: quia secundum prius dicitur liber de fons, & fons: agnus & fons & terra non sunt: & permodum adiuuus in quantum benevolenter, sed solus in quantum omni creatura benevolentia: id est corpora elementaria, & mixta, quoniam formae substantiales habent annexas contrarie qualitates, et possunt, aqua & purissimam adiuuicem possunt proprieta, que est circa obiectum corporis: ideo transducuntur, geruntur, & circumscripti. Formam autem substantiale corporum creatilibus non habent annexas tales qualitates: aqua, & purissima per consequentem non est in eis possit que magis sicut in contraria ab ipsa substantie: & per consequentem remaneat incorruptibilitas, sicut benevolentia materialium rationis cum corporibus incorruptibilium, accipiendas materialis precia, prout est pars corporis in genere substantiae, que distinguunt a perennitate. Physica, et scismatum illarum, materia corporis creatilibus non est prius animata, quia materia non habet materialiter intentionem proprie logica, nisi prius est informata, formae substantiales habent annexas contrarie qualitates, et possunt, aqua & purissimam adiuuicem possunt proprietas, que est circa obiectum corporis: ideo transducuntur, geruntur, & circumscripti. Formam autem substantiale corporum creatilibus non est prius materialiter invenire possunt, nec per modum intentionis rationis rationis in contraria ad ipsa substantie: et per consequentem remaneat incorruptibilitas, sicut benevolentia materialium rationis cum corporibus incorruptibilium, accipiendas materialis precia, prout est pars corporis in genere substantiae, que distinguunt a perennitate. Physica, et scismatum illarum, materia corporis creatilibus non est prius animata, quia materia non habet materialiter intentionem proprie logica, nisi prius est informata, formae substantiales habent annexas contrarie qualitates, et possunt, aqua & purissimam adiuuicem possunt proprietas, que est circa obiectum corporis: ideo transducuntur, geruntur, & circumscripti. Prima expeditio est, quod omnes partes mundi principales, videlicet corpora creatilia omnia, et quae sunt creaturae, per ipsas creationes et principia fuerant producuntur in formis suis substantiis distinctis, et taliter quae distinctione, sicut formis suis in aliis diebus sequentibus, et etiam apud omnia corpora creatilia, quod factum est in qua parte, intelliguntur quantum ad qualitates et proprietates accidentiales superadditinas, et potest magis in particulari proponendis illarum explicationem. Et propter illa et pollio respondens duas primas opiniones de natura materia super posset. Illi enim qui docunt, quoniam in corporibus creatilibus non est materia, non possunt dicere, quid materia ratione corporalium se producunt, sicut non se posse et posse ratione corporalium se posse per formam, sicut qualitas specifica distincta: et ideo secundum en se corporibus creatilibus se uolent et in hoc conseruent habent littera, quod omnia corpora uolent, et primario sicut graduata in formis suis substantiis distinctis, et considerant dicunt de elementis, quae sunt partes integrales sensu principiis: quoniam sicut formis substantiis finit, sunt producunt, faci-

Hieron. et
Barthol.

Thes. et
Gloss.

Capitulo
ad galat.

Opus. de
ratione
de natura
materiali
corporis.

L.P.T.S.
Tertio.

D

d s nos

Glos.ord. Genesis

E

quo fecit. Vnde legitur: *I Dixit Deus: Fiat.* per verbum suum fecit. Vt et quia cum primus fiebat informis materia spiritualis, vel corporalis non erat dividendum: dixit Deus, *Fiat.* incongrua emanata. *Deo dicitur:* *Fiat*, quia forma verbi non imitata est imperficio, nisi cum generis sui coniunctione ad creatorem in perfecta creaturam, ut eum dixit Deus, *fiat*, intelligimus eum ad inseparacionem creaturam reuocare. Cui ergo dicitur: in principio fecit Deus cœlum, & terram commemoratione filij eius, quia principium est. Sed cum dicitur Deus, *fiat*, commemoratur quod a verbū est. Per principium notari exordium creaturę existentis ab illo pverbum, perfectiorē creaturę ab illo ad ipsius reuocare, ut summetur intentione locutionis verbū incomparabiliū. Non enim habet vitam rationem verbum Dei, cui est esse quod valere, immo idem vivere, quod beatē vivere. Creatura vero spiritualis habet infinitam vitam cui non est hoc vivere quod beatē vivere: quia aucti-
ta. & mutare vult.

Beda H
anu
-EPA

附錄二

Table 3

Vide Et
in cap.
Gen. lii,
fol. 117.

NICOLA PELIKÁN

non sit necessaria separari de elementis: et si non eorum de una materia: sicut sequitur ex corporibus rebuslibus in mundo non possumus incertitudine. Evidenter autem dicitur ens est, qui unum operatur. Exclusio de materia supra posita: quia non est materia corporis caloris si solus in potest ut forma substantialis, quare habet non potest dici quid materia corporis caloris, et non potest dicari se producere sub una forma communis, et posse per formam substantialis qualitate, nec etiam quid materia corporis caloris per se sit producibilis sub una forma communis: et posse diffiniri per formam substantialis sicut est linea, et altioris corporis existentia, non ad virtutem illamque inservientem operationem dicti sui: videlicet quod materia corporis caloris non habeat in se potentiam vestim formam, sed ad prius. Respondeamus ergo huiusmodi: quoniam levior est ab aliis et aliisque aliis Doctoribus, et quod materia suorum est parvum, et nescientibus per omnes crederis producibilis est hoc aut forma communis in genere substantiae, et non corporiscula, et diobus se qualiter sit distincta secundum diversas diuersas sit pars per formam specificam, non comites, quae elementares. Considerandum te quoque si in quinque partibus littera expounderit secundum virtutem operationem predictarum specierum, et si frequenter variabitur, et translati de una ex parte in aliam confunduntur inter se: prout enim diversa experientia testatur, et prima

Moralis.
In moralis.
Jus. et. E.
D. I.
Moralis.

**¶ Moralist. & In primis. Ecce gressus. In his capimundicando. scilicet, per quoniam bene hominis recreatio designatur, et quod hoc enim innotescit mundus ex parte philosophis. & quam a S. Augustino. Gregorius & joannissimil Mar. P. predicate evangelium omnibus, dicitur oblatione autem nequitate impinguo homo mundus enim & vniuersitas creaturae idem per nos significans, igitur prout de fidelitate hanc perficitur in eis natus, cum illi in primis. Dicunt
Ipsa**

Cap. I. De Lyra.

festa, & beata Terra, corporalis materies adhuc imperit. G
CQM^U in informe materialis spiritualis vita, sicut in se pote
existere non conuenia ad creaturam in quo formatur. Terra,
corporalem sine omni qualitate, q̄ appareat in materia for-
mata. Scriptura ait. Quis fecit in mundo de materia infor-
ma? Materies fuit illis de multis. Sicut Sua.

LIBER GENESIS
HERBACE DICTVS

IDEST IN PRINCIPIO, GREECE
TENETIS.
IDEST GENERATIO.

Fig. 1.

Cap. L.

Sed & **temporibus**, sed & **annis** exenti, vel in **Gladio**,
b. & **Telquam** servamus, resiliat.
N PRINCIPIO Creavit **G**loria
a. & **Tempore**,
b. & **Annis**, qui **calicitus** multitudinem,
c. & **Creatura**, ut **concreta** **basin** in
a. **admodum** **deplorab.**
f. **Luminaria** & **cooperari** **centrum**.
g. **Omnis**, **creacionis** **cavus**, **disponit** & **infestet**.
d. & **Nudicant**, **Cupido** & **Gloriam**.
Deus Caelum, & **terram**. **Terra**;
a. & **multorum** **domus** **formata** **accipit**.
b. & **locis** **conspicit**.
b. & **qui** **de** **litteris** **formanda**.
b. & **speciem** **animi**. **Elysium** **recipiunt**. **Opulentiam**
a. **rebus** **factis**, & **qui** **concurrit** **ad** **concreta** **formatam**, &
b. **liberantur**. **Quibus** **mixtis**, **qua** **cooperant**, & **la-**
b. **putantur**.
autem erant in **anthis** & **vacua**, & **re**;
a. & **flammeo**.
nebre erant super faciem **Abyss**.

vel qualem eorum in principio cum terra facte essent omnes. Hoc enim de terra subdit, et de celo intelligi volunt. Hoc superius enim quod est ab omnib[us] creaturis mundi factum est, non videtur esse nisi angelis est impletum: quos in principio cum celo de terra conditos restauit dominus dicens Ioh: Vbi eras cum me laudarent altra matutina, & ubiliter nesciis filii Dei? Altra matutina eosdem angelos, & filios Dei vocat, De celo namque posita sunt hominibus, quoniam vel qui facti sunt postea dicunt, sicut dicitur in Iustini, & in Iulio, & in Eusebio, & in compotis. Omnia enim elementa communia, & confusa, & totum hoc acquisitum aquis plenum: nonne quales nunc sunt, sed sicut nubes tenues erant quales adhuc supercepentes sunt.

c. Erat enim super terram, ut Quia, Iunior etas hinc, quae si est, est superies et superfundatur, et sit in creatura spirituali, cui pertinet ad incommunabilem quod Deus efficit. Nonne ergo non lumen aeternum qui reprehendendo dicit Deus prius creat te tenebras quod lucet, quia nullus in aqua, vel aere fuit tenebris, sed diluicio ordine prouidentiae, prius aquas cum celo creavit, & terram has cum volvint aere gratia venturam. Et nos scimus quod cum celo duo elementa mundi creatura sunt, quibus duo intima sunt aqua, & terra, quae in aliis ignis & aeris, ut neque aut rotunda perirete terre circa aititudinem tenebant, ut ad illos qui locos

4500 m² habilité à l'usage des espaces ouverts et accessibles. "Projet Accès" prévoit une rénovation de l'espace public et la mise en place d'un espace de convivialité.

primam opinione, & secundum quantum ad necessarium. Littera autem
qua se quis opus quartae dies fecerit, utrumque opinione reman-
deret non est expedit. Tunc quare et ipsius et ipsorum cui dicatur,
In principio. Et in determinata ratione omnia dicuntur; sed illud
autem, secundum quoniam est politissimum non accidere divisionem, sed natura-
rationem, hinc ratione procedit raciocinatio ipsius. In principio, illud
accidens, vel productus cui retinetur.

b. Crux Dei. id est de nibili prodrax. quod est propriam ipsarum
Dei. vix.

c. Octauam. Id ei corpora excolit omnia in suis formis fabulosissimis; si, tunc, hinc adhuc in aliquibus proprietatibus accidit, non dubitas, et senti informis, et paucis insta.

d. Et tercium. In his formis sunt certe diuinissima, & aliquibus proprietatibus formam subtilissimam necessariam conseruantibus: quis in-

*meo adhuc quantum ad aliquas erat informis, ita loquuntur.
e Terra latens etiam. Id est terra solidus: quae erat secunda aquila
HOMINIS.*

*Et vacas. Quia neuerat adorar, plani & herbi oratae sequitur.
Et testebat erant sicut ficiem abselli. id est super ficiem ele-*

Importante. - Aqueles que temem serem preceções, e' importante lembrar que as profecias são previsões de fatores futuros.

Liberum humanum, qui crederit deo, et quia deo celitus dico a
d. **E**tteray... Id est carnem humanam, quendam terram, et q
est terrae dominium. **C**ara vero dominus Iesus non habet etiam

¶ Tunc dicitur Iesu. Si regna. Scilicet i regno mortis.
¶ Illustrata, et ab aliis. Nomina alii ille potest anima humana
hunc esse posse, ut videtur.

Wissenschaften und Techniken, Vol. 1, No. 1, 1993, pp. 1-10.

Glos.ord. Deuter. Cap. XXXIII. Glos.ord.

E pleni sunt dies lugētū Moyſen, & dies Domini appropiabant, de quo dicitur: Melior est dies vna in annis tuis super milia. Vnde Moyſes ad Aa-
ron & ad filios eius qui relati erant: Capita vestra nolite nudare, & velli-
menta vestra nolite scindere. Quasi,
nolite lugere ne moriamini. Mors no-
stra peccatum est. Sacerdos magnus
etiam ad patrem mortuum prohibe-
tur accedere ne anima sacrificiis Dei
mācipata aliquo impeditur affectu.
In euangelio quoq; dicuntur: Dimitte
mortuos leperis mortuas tuas, In
Leuitico quoq; additur: De sanctis
non egredietur, & non contamina-
bitur tanctificatio Deicetus, quia san-
ctum oleum vunctionis super eum est.
Postquam enim in Christum credidi-
mus & vunctionem eius accepimus, nō
debemus exire de templo. Ad propo-
sito Christiano, ut incredulitas gen-
tilium misceatur, sed intrinsecus ef-
fe. In voluntati Domini ministrare.
a Et con. Hinc videtur ora consuetu-
do, ut fidelibus mortuis, xxx. diebus
pietatis officia perficiantur.
b Tamen. In scripturis suis testimonii
ei perhibuit dicens: Prophetā Deus
fui&c. vñ: Si crede. Mo. et. for. & mi.
c Et ait for. Hoc (ut fertur) Esdras de suo adiecit, qui bibliothecam à Chaldais exaltam diuino tenore reparauit, & lite-

ginta diebus, & completi sunt dies
a Choris teſta, qui fecerit. Hoc & Gal. Iap-
planctus lugētū Moyſen. Iohuc
e Vnde. Ratiōne: Iohes cum spiritu sapientie & in-
tellectu spiritu sancti & fratello deo. II. 11. 2.
vero filius Num, repletus est spiritu
sapientie, quia Moyſes posuit su-
per eum manus suas. Et obedierunt
a prophetam id est
b Quia credidimus in Ihes. quem Deo
est redditus in portio suorum
ei filij Iis'ael, feceruntque sicut pre-
cepit Dominus Moyſe. Et non fur-
rexit propheta ultra in Irael sicut
a Non spatiata cum pectori, quibus dicitur statu-
rege & postea valuerat videlicet, quod vobis
in. Ies. 10d.
Moyſes, quem nullet Dominitus fa-
cie ad faciem, in omnibus signis at-
que portentis, quae misit per eum,
ut faceret in terra Ägypti Pharaoni
& omnibus seruis eius, vniuersacj;
terram illius, & cunctam manum ro-
bustam, magnaq; mirabilia, quae fe-
cit Moyſes coram vniuerso Irael.
c M. C. f. s. m.

ras quibus Iudei nunc vtrumque inueniunt. G
vnde & velox scriba appellatus est.
c Et ait for. Quia Moyſes omnibus
prophetis veteris Testa, praefauit.
vnde Iudei arroganter dicunt: Nos
Moyſi discipuli sumus. Sed postquam
Dominus prophetarum incarnatus
venie in mundum, omnis illa prior di-
gnitatis & virtus futurorum cessavit:
quia lex & figura per Moyſen data
est gratia & veritas per Iesum Christum,
qui est finis legis ad iustitiam
omni credenti.

N I C D E L Y.

f a Iohes hic consequenter penitit confes-
ratio successori. I. Iohes, qui facit confessio-
duplicitate. I. Superior, quia facti replicatus
spiritus auctor, quod narrat cura dicitur,
b Reple. Et ab inferiori per donum obedi-
tianis pupilli, quod narratur ibi: Et obedi-
tienti et c.
c Er non luc. hic consequenter penitit con-
fessatio praedecessoris, qui dixerat scriptu-
ra Iohes replicatum fuisse spiritus sapientie ac
ex hoc credidisse ipsius quadam fratre
Moyſe, ideo subditur. Et ovo for. aquilis et
d Quem no. id est laudem esse co familiari-
siter et ad voluntatem suam, filii scieret
me loqui ad amicos suos.

e In omnibus, quia hoc est testis mirabilis, et iam longo tempore, non
fuerat fallax per aliud prophetam in veteri legi.

*Tomi primi finis; id est Pentateuci Mosayci, Glossa ordinaria, Lyrani postilla, Burgensis
additionibus, Turingi Replicis, Canonum concordantijs, Autorum ci-
tationibus, & alijs glossematibus illustrati.*

VENETIIS M. D. LXXXVII.

